

НМЦ ЦЗ та БЖД Рівненської області

Тема 6.11: Укриття населення в захисних спорудах цивільного захисту

м. Рівне
Вул. Г.Мазепи, 14
Тел. 26-76-55

[http://rv.nmc.dsns.gov.ua.](http://rv.nmc.dsns.gov.ua)

<https://www.facebook.com/CZRivne>

МВН територіальних курсів ЦЗ та БЖД II категорії

Сас Віталій Михайлович

Навчальні питання:

Вступ.

1. Призначення та класифікація захисних споруд.
2. Створення та облік фонду захисних споруд.
3. Загальні вимоги до утримання та експлуатації фонду захисних споруд.
4. Порядок використання у мирний час захисних споруд цивільного захисту для господарських, культурних і побутових потреб.

Підсумки.

Основні законодавчі та нормативно-правові акти

- Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012 № 5403-УІ
- Постанова Кабінету Міністрів України від 10.03.2017 №138 „Деякі питання використання захисних споруд цивільного захисту”.
- Постанова Кабінету Міністрів України від 09.03.2017 № 6 «Про затвердження переліку об’єктів, що належать суб’єктам господарювання, проектування яких здійснюється з урахуванням вимог інженерно-технічних заходів цивільного захисту»
- Наказ МВС України від 09.07.2018 № 579 «Про затвердження вимог з питань використання та обліку фонду захисних споруд цивільного захисту»
- ДБН В.2.2-5-97. Будинки і споруди. Захисні споруди цивільного захисту. (Зі змінами 1-4, зміни № 4 від 26.03.2019 (ДСК))
- ДБН В.1.2-4:2019 Інженерно-технічні заходи цивільного захисту (Наказ Мінрегіон України від 26.03.2019 № 82ДСК)
- Наказ МНС України від 10.06.2009 № 390 „Про затвердження Методичних рекомендацій щодо проведення технічної інвентаризації захисних споруд цивільної оборони (цивільного захисту)”.
- **ЗАХИСНІ СПОРУДИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ: СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ. ВОСКОБІЙНИК О.П., ДИКАНЬ С.А. (Серія: Безопасность жизнедеятельности. Вып. 93–2016)**

Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка,

**Укриття в захисних спорудах
цивільного захисту – основний і найбільш
надійний спосіб захисту від усіх вражаючих
факторів**

п е р е д б а ч а є

**Застосування фонду захисних споруд,
які відповідають можливому характеру
обстановки і вимогам захисту різних
категорій населення**

Стаття 19.

Повноваження місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування у сфері цивільного захисту

- організація виконання вимог законодавства щодо створення, використання, утримання та реконструкції фонду ЗС ЦЗ;
- визначення потреби фонду ЗС ЦЗ; планування та організація роботи з дообладнання або спорудження в особливий період підвальних та інших заглиблених приміщень для укриття населення;
- прийняття рішень про подальше використання захисних споруд ЦЗ державної та комунальної власності; організація обліку фонду захисних споруд ЦЗ;
- здійснення контролю за утриманням та станом готовності захисних споруд цивільного захисту;
- організація проведення технічної інвентаризації ЗС ЦЗ, виключення їх за погодженням з центральним органом виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту, з фонду таких споруд;

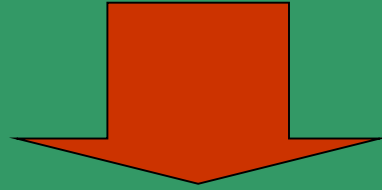
Стаття 20.

Завдання і обов'язки суб'єктів господарювання

- забезпечення дотримання вимог законодавства щодо **створення, зберігання, утримання, використання та реконструкції** захисних споруд ЦЗ;
- здійснення обліку захисних споруд цивільного захисту, які перебувають на балансі (утриманні);

Захисні споруди цивільного захисту

інженерні споруди, призначені для захисту населення від впливу небезпечних факторів, що виникають внаслідок надзвичайних ситуацій, воєнних дій або терористичних актів

Захисні споруди ЦЗ

Сховища

Протирадіаційні
укриття

Швидкосторуджувана
захисна споруда

Споруди фонду захисних споруд

Споруди подвійного
призначення

Найпростіші
споруди

До захисних споруд ЦЗ належать:

Сховище - герметична споруда для захисту людей, в якій протягом певного часу створюються умови, що виключають вплив на них небезпечних факторів, які виникають внаслідок надзвичайної ситуації, воєнних (бойових) дій та терористичних актів;

Протирадіаційне укриття - негерметична споруда для захисту людей, в якій створюються умови, що виключають вплив на них іонізуючого опромінення у разі радіоактивного забруднення місцевості;

Швидкосторуджувана захисна споруда ЦЗ - захисна споруда, що зводиться із спеціальних конструкцій за короткий час для захисту людей від дії засобів ураження в особливий період.

Для захисту людей від деяких факторів небезпеки внаслідок НС у мирний час, та дії засобів ураження в особливий період **також використовуються:**

Споруда подвійного призначення - це наземна або підземна споруда, що може бути використана за основним функціональним призначенням і для захисту населення .

Найпростіше укриття - це фортифікаційна споруда, цокольне або підвальне приміщення, що знижує комбіноване ураження людей від небезпечних наслідків надзвичайних ситуацій, а також від дії засобів ураження в особливий період.

Кодексу ЦЗ України

Законодавство чітко регламентує, які саме категорії осіб підлягають укриттю в тих чи інших захисних спорудах.!!!

Укриттю підлягають:

У сховищах:

працівники найбільшої працюючої зміни СГ, віднесених до категорій ЦЗ та розташованих у зонах можливих значних руйнувань (МЗР) населених пунктів, які продовжують свою діяльність в особливий період;

персонал АЕС, інших ядерних установок і працівники СГ, які забезпечують функціонування таких об'єктів;

працівники найбільшої працюючої зміни СГ, віднесених до категорії особливої важливості ЦЗ та розташованих за межами зон МЗР населених пунктів, а також працівники чергового персоналу СГ, які забезпечують життєдіяльність міст, віднесених до груп ЦЗ;

хворі, медичний та обслуговуючий персонал закладів охорони здоров'я, які не підлягають евакуації або не можуть бути евакуйовані у безпечне місце.

Небезпечні зони

МР (можливих руйнувань) – територія на якій може виникнути

$$\Delta P_f \geq 0,1 \text{ кгс/см}^2 :$$

Руйнування слабкі - $\Delta P_f \geq 0,1 \text{ кгс/см}^2$;

сильні (значні) - $\Delta P_f \geq 0,3 \text{ кгс/см}^2$ - зона МЗР;

повні - $\Delta P_f \geq 0,5 \text{ кгс/см}^2$.

МНРЗ - (небезпечного радіоактивного забруднення) = МР + 20 км

МЗРЗ - (значного радіоактивного забруднення) = МНРЗ + 100 км

МХЗ - (можливого хімічного забруднення)

МКЗ - (можливого катастрофічного затоплення).

Безпечне місце – територія яка придатна для життєдіяльності місцевого і евакуйованого населення та розміщена поза зонами МР, МЗР, МХЗ, МКЗ.

ПКМУ № 227 від 02.03.2010 р. "Про затвердження Порядку віднесення суб'єктів господарювання до категорії цивільного захисту"

Мета: розроблення та здійснення заходів із функціонування об'єктів у воєнний час, захисту працівників, проведення РІНР.

Принципи:

- захист населення і територій від засобів ураження;
- оперативне переведення об'єктів на роботу у режимі воєнного часу;
- забезпечення життєдіяльності населення у воєнний час;
- оперативна відбудова важливих об'єктів.

Критерії: економічна та оборонна значущість об'єктів.

Показники: - загальна чисельність працівників (потреба у ЗС);
- виробнича потужність (економічна значущість).

Категорії об'єктів з ЦЗ:

- особливої важливості** - об'єкти державного економічного і оборонного значення;
першої - об'єкти міжгалузевого та міжрегіонального значення;
другої - об'єкти галузевого та регіонального значення.

ПКМУ № 1695 від 29.10.2003р. "Про затвердження Порядку віднесення міст до відповідних груп цивільного захисту"

Мета: розроблення та здійснення заходів ЦЗ для запобігання НС та захисту населення у мирний та воєнний час.

Групи міст з ЦЗ: особлива, перша, друга, третя.

Укриттю підлягають:

у протирадіаційних укриттях:

працівники СГ, віднесених до першої та другої категорій ЦЗ та розташованих за межами зон можливих значних руйнувань (МЗР) населених пунктів, які продовжують свою діяльність у воєнний час;

працівники СГ, розташованих у зонах МР, небезпечного і значного радіоактивного забруднення навколо АЕС;

населення міст, не віднесених до груп ЦЗ, та інших населених пунктів, а також населення, евакуйоване з міст, віднесених до груп ЦЗ і зон МЗР ;

хворі, медичний та обслуговуючий персонал закладів охорони здоров'я, розташованих за межами зон МРЗ міст, віднесених до груп ЦЗ, і СГ, віднесених до категорій ЦЗ, а також закладів охорони здоров'я, які продовжують свою діяльність у воєнний час.

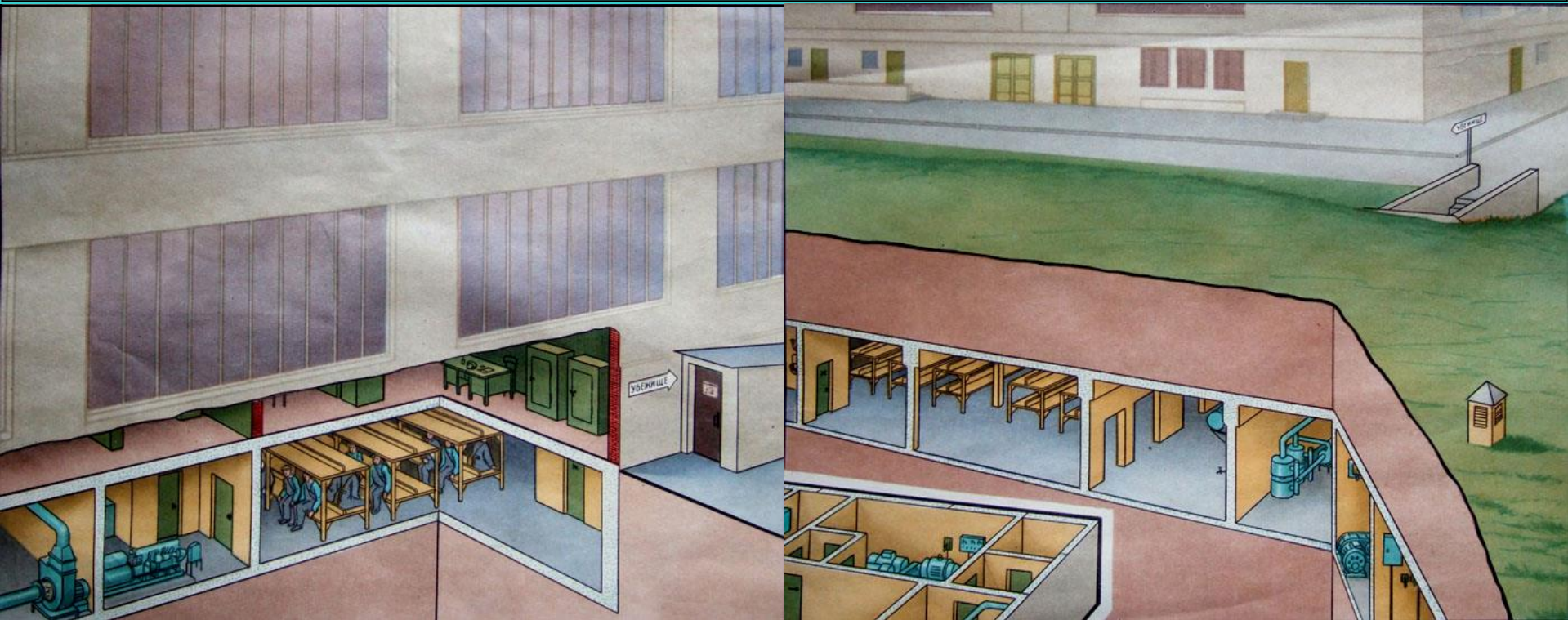
у швидкоспоруджуваних захисних спорудах ЦЗ, найпростіших укриттях та спорудах подвійного призначення:

населення міст, віднесених до груп ЦЗ, яке не підлягає евакуації у безпечне місце, а також інших населених пунктів.

Захисні споруди поділяються за:

- а) **місткістю:** малої місткості (до 150 осіб);
середньої місткості (150–600 осіб);
великої місткості (більше 600 осіб).
- б) **призначенням:** для захисту населення;
для розміщення: органів управління (КП, ПУ, ВЗ);
медичних установ.
- в) **місцерозташуванням:** вбудовані;
окремо стоячі;
метрополітени;
у гірських виробках.
- г) **термінами будівництва:** збудовані завчасно;
швидкоспоруджувані.
- д) **захисними властивостями:** сховища;
протирадіаційні укриття (ПРУ);
споруда подвійного призначення (найпростіші укриття).

СХОВИЩЕ

Вбудоване

Розташоване окремо

Класи	ΔP , кгс/см ² ~ кПа	К _з осл.
А I	5 = 500	5000
А II	3 = 300	3000
А III	2 = 200	2000
А IV	1 = 100	1000

Сховища за захисними властивостями поділяються на чотири класи:

Класи	ΔP , кгс/см ² ~ кПа	Кз осл.
А I	5 = 500	5000
А II	3 = 300	3000
А III	2 = 200	2000
А IV	1 = 100	1000

ΔP , кгс/см² – ступінь захисту від надлишкового тиску (залежить від міцності будівельних конструкцій)

Кз осл. – коефіцієнт захисту (ослаблення) від радіоактивного випромінювання, який показує в скільки разів рівень радіації в ЗС менше ніж зовні. (залежить від шару і властивостей матеріалу)

Здатність будівельного матеріалу послаблювати потік радіоактивних випромінювань характеризується товщиною шару половинного ослаблення матеріалу – тобто такою, що зменшує інтенсивність радіоактивних випромінювань у два рази.

Матеріал	Свинець	Сталь	Бетон	Грунт	Цегла	Деревина
$d_{пол}$, см	1,3÷1,8	1,8÷3,0	5÷6	8÷14	12÷13	20÷40

За шаром половинного ослаблення можна визначити коефіцієнт ослаблення для будь-якої споруди:

$$K_{осл.} = 2^{h/d_{пол}}, \text{ де}$$

h — товщина захисного шару матеріалу (см);

$d_{пол.}$ — шар половинного ослаблення (см).

Приклад: Перекриття має 12 см бетону, та 40 см ґрунту.

Кз осл. - ?

$$\underline{K_{\text{осл}} = 2^{12/6} + 2^{40/10} = 2^2 + 2^4 = 20 \text{ разів}}$$

Місце розташування сховищ		Клас сховища
Група міста і категорія об'єкту по ЦЗ	Місце зведення сховища	
Міста особливої та першої групи по ЦЗ	В межах проектної забудови міста	II
	В смузі 5 км від межі проектної забудови міста	IV
Міста другої і третьої груп по ЦЗ; об'єкти особливої важливості і першої категорії по ЦЗ, які розташовані за межами категорійних міст.	В межах проектної забудови міста	III
	В смузі 5 км від межі проектної забудови міста	IV

За призначенням у сховищах передбачаються **основні і допоміжні** приміщення.

До основних приміщень відносяться:

приміщення для осіб, що укриваються;

пункти управління;

медпункти;

а у сховищах лікувальних установ також операційно - перев'язочні, передопераційно-стерилізаційні.

До допоміжних приміщень відносяться:

фільтровентиляційні приміщення;

санітарні вузли;

захищені дизельні електростанції;

електрощитові;

приміщення для зберігання продовольства;

приміщення для ємкостей запасу питної води;

приміщення артезіанської свердловини;

станції перекачування, балонні, тамбури-шлюзи, тамбури;

а для сховищ атомних станцій - приміщення для дозиметричного контролю, роздягальні, приміщення для брудного одягу, душові.

Об'ємно - планувальне рішення окремо розташованого сховища (варіант)

План сховища:

- 1 - нахилені входи; 2 - передні тамбури; 3 - тамбури;
4 - приміщення для укриття людей; 5 - туалети; 6 - насосна фекальних вод;
7 - вентиляційна камера; 8 - камери забору повітря

Приміщення для осіб, що укриваються

Кількість ярусів	Норми площі, м ²	Висота приміщення		Кількість ліжок	Висота яруса, м
		сховищ	ПРУ		
1	0,6	1,85÷2,15	1,7÷1,9	15	0,45
2	0,5	2,15÷2,8	2,2÷2,4	20	1,4
3	0,4	2,8÷3,5	2,8÷3,0	30	2,15

Норма внутрішнього об'єму приміщення на одну особу, не менше ніж 1,5 куб.м.

Кількість місць для лежання повинна прийматися рівною:

- 20% місткості споруди при двоярусному розміщенні нар;
- 30% місткості споруди при триярусному розміщенні нар.

Розмір місця для сидіння 0,45 x 0,45 м, для лежання 0,55 x 1,8 м.

Відстань до стелі від верхнього ярусу на менше 0,75 м.

Пункт управління

Передбачається на ОГД з найбільшою працюючою зміною (НПЗ) не менше 600 осіб.

Обладнується він в одному з сховищ. Кількість працюючих на ПУ не перевищує 10 осіб, при цьому на одного працюючого передбачається $S_n = 2$ м².

Медичний пункт

В сховищах місткістю 800÷1200 чол. передбачається кімната $S_n = 9$ м² додатково 1 м² на кожні 100 осіб. У захисних спорудах, де медична кімната не передбачається, на кожних 500 осіб, що укриваються обладнується 1 санітарний пост $S_n = 2$ м², але не менше одного на сховище.

У сховищі на кожні 500 осіб, що укриваються, необхідно передбачати один санітарний пост площею 2 кв.м, але не менше ніж один пост на споруду.

Приміщення допоміжного призначення

Входи - повинні забезпечувати можливість швидкого та безпечного заповнення сховища. Кожне сховище повинно мати не менше 2-х входів, один з яких - аварійний.

У сховищах місткістю більше 300 осіб передбачається тамбур-шлюз, а місткістю більше 600 осіб – двокамерний тамбур-шлюз. Площа тамбур-шлюза $8 \div 10 \text{ м}^2$.

Аварійний вихід для вбудованих укриттів обладнується підземною галереєю (0,5x1,3), яка виходить на територію, що не завалюється уламками та обладнується оголовком. **$(R = 0,5h_{\text{буд}} + 3 \text{ м})$**

Входи у ДЕС із сховища повинні бути обладнані тамбуром з двома герметичними дверима, що відчиняються у напрямку входу до сховища.

Водопостачання і каналізація

Здійснюється від зовнішньої мережі. Норма при діючій мережі 2л/год./чол., але не більше 25л на добу.

При відсутності водопроводу передбачається запас питної води на три доби при нормі 3л/доб./чол., в ПРУ 2л/доб./чол.

Каналізація самотічна, або з перекачкою у загальну систему. Санітарні вузли будуються окремими для чоловіків та жінок при нормах: 1 чаша на 75 жінок (150 чоловіків), умивальник на 200 осіб.

При виході з ладу водопроводу санітарні прилади вимикаються, а для збору фекалій передбачаються резервуари з розрахунку 2л/доб./чол., а для сухих відходів 1л/доб./чол.

При наявності ДЕС передбачається запас води (4м³) на випадок пожежі.

Вентиляція сховищ

Включає в себе: оголовки, повітрязаборники, противибухові пристрої, а також предфільтри, фільтри, вентилятори, гермоклапани, і пристрої регенерації і кондиціонування повітря.

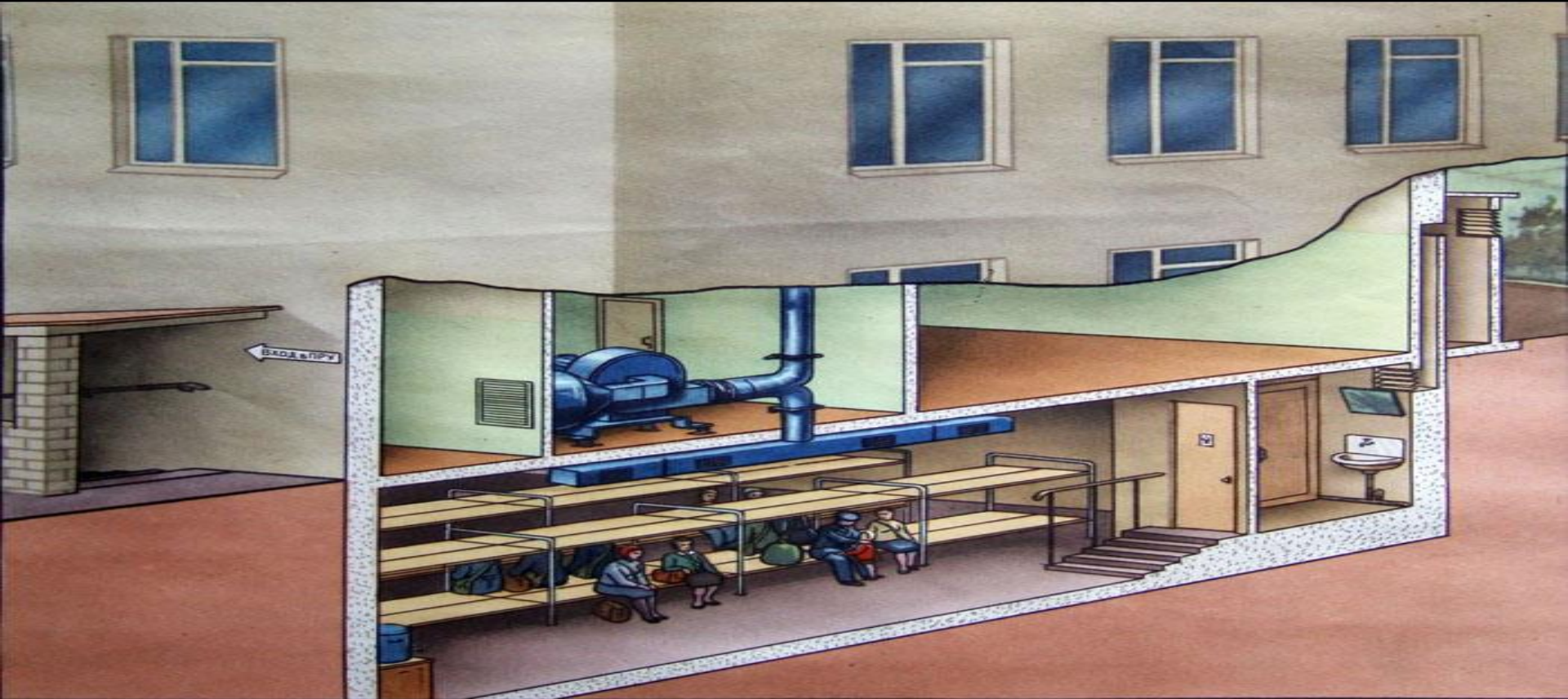
Система вентиляції сховищ, як правило, працює у двох режимах: чистої вентиляції (режим I) і фільтровентиляції (режим II).

- При режимі чистої вентиляції подача у сховище очищеного від пилу зовнішнього повітря повинна забезпечувати необхідний обмін повітря і видалення з приміщень тепловиділень і вологи. Кількість повітря, що надається у сховище (Q) приймається, - 8÷13 м³/год./чол., для лікарняних закладів кількість повітря збільшується у 1,5 рази.
- При фільтровентиляції зовнішнє повітря, що подається у сховище, повинне очищатися від НХР, аерозолів і пилу.
 - для осіб, які підлягають укриттю $Q = 2 \text{ м}^3/\text{год.}/\text{чол.} - 12 \text{ год.}$
 - для пункту управління $Q = 5 \text{ м}^3/\text{год.}/\text{чол.}$
 - нетранспортабельних хворих $Q = 10 \text{ м}^3/\text{год.}/\text{чол.}$
- У зонах можливого хімічного забруднення і забруднення продуктами горіння, а також на хімічно небезпечних об'єктах у сховищах необхідно передбачати регенерацію внутрішнього повітря (режим III) і створення його підпору.

Регенераційна установка - за допомогою спеціальних регенераційних патронів хімічним шляхом поглинає CO₂ і за допомогою балонів з киснем збагачує повітряну суміш

Система вентиляції сховищ повинна забезпечувати надійну її роботу у режимі чистої вентиляції протягом 48 годин, у режимі фільтровентиляції - протягом 12 годин і у режимі повної ізоляції з регенерацією внутрішнього повітря - протягом 6 годин.

Протирадіаційне укриття (ПРУ)

Захисні властивості ПРУ оцінюються лише коефіцієнтом захисту і розподіляються на групи

Тип	П-1	П-2	П-3	П-4	П-5	П-6	П-7	Зона АЕС		
								П8	П9	П10
$\Delta R_{\text{ф}}$	0,2	-	0,2	-	-	-	-	0,2	0,2	-
Кз (осл.)	200	200	100	100	50	20	10	1000	500	500

- До складу ПРУ входять основні і допоміжні приміщення. До основних приміщень належать приміщення для розміщення осіб, що укриваються; до допоміжних приміщень належать санітарні вузли, вентиляційні та приміщення для зберігання забрудненого верхнього одягу.

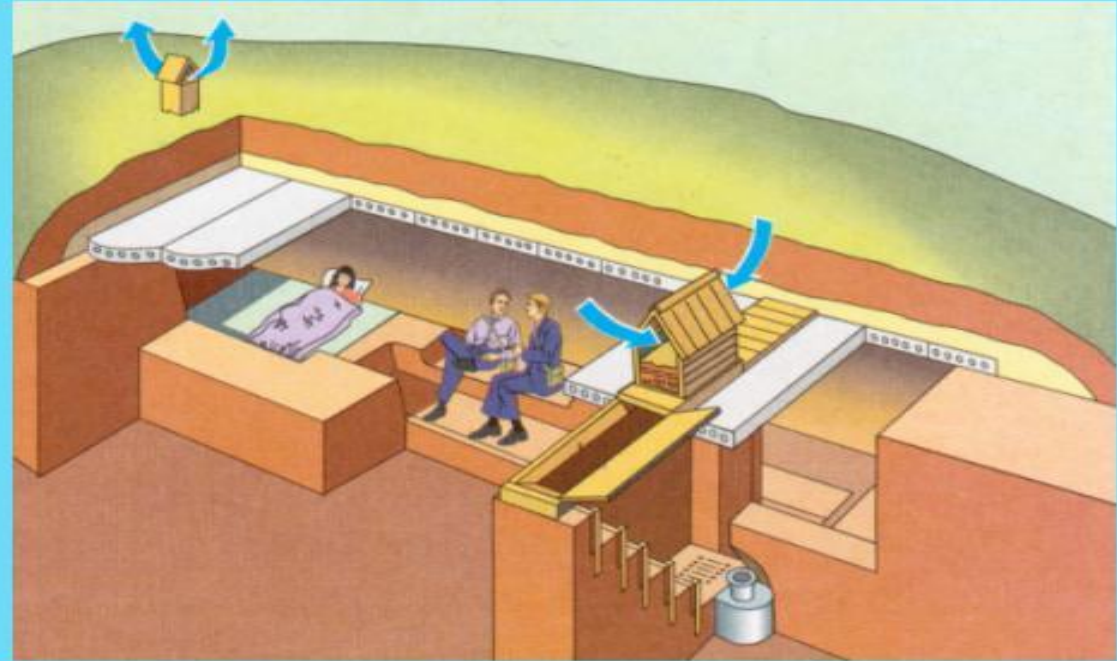
Вентиляція- природня до 50 осіб, Більше – з механічним спонуканням

- ПРУ укриття для установ охорони здоров'я повинні мати такі основні приміщення: для розміщення хворих та тих, хто видужує, медичного та обслуговуючого персоналу, процедурну (перев'язочну), буфетну та пости медсестер.
- У неканалізованих ПРУ місткістю до 20 осіб допускається передбачати приміщення для виносної тари.
- Розміщення хворих, медичного та обслуговуючого персоналу слід передбачати у роздільних приміщеннях, за винятком постів чергового персоналу. У ПРУ лікарень хірургічного профілю слід додатково передбачати операційно-перев'язочну і передопераційну палати. Для тяжкохворих слід передбачати санітарну кімнату.

- Нормативна площа підлоги основних приміщень ПРУ на одну особу, що укривається, повинна становити 0,5 кв.м при двоярусному і 0,4 кв.м при триярусному розміщенні нар. Для інфекційних хворих передбачається їх окреме розміщення за видами інфекцій.
- Висота приміщень ПРУ повинна бути не менше ніж 1,9 м від відмітки підлоги до низу виступаючих конструкцій перекриття (покриття).
- Для ПРУ, які обладнуються в існуючих будинках і спорудах, слід приймати:
 - триярусне розміщення нар при висоті приміщень 2,8-3 м;
 - двоярусне розміщення нар при висоті приміщень 2,2-2,4 м.
- При розміщенні ПРУ у підвалах, під підлогами, у гірничих виробках, печерах, погребях та інших заглиблених приміщеннях при їх висоті 1,7-1,9 м слід передбачати одноярусне розміщення нар з нормою площі під основні приміщення 0,6 кв.м на одну особу, що укривається.

Швидкосторуджувана захисна споруда

Швидкосторуджувана захисна споруда ЦЗ – захисна споруда, що зводиться із спеціальних конструкцій за короткий час для захисту людей від дії засобів ураження в особливий період.

Поділяються на:

ШСС – швидкосторуджувані сховища, типу Ау – II, III, IV, V класів.

ШСПРУ – швидкосторуджувані ПРУ, типу Бу – 1-8 груп.

Дозволяється будівництво ШСЗС модульного типу чистої вентиляції і фільтровентиляції, для ШСПРУ тільки режим I).

ДБН В.2.2-5-97 Захисні споруди ЦЗ (зміни №3, чинна з 01.08.2018)

Споруди подвійногопризначення

- підземні переходи між станціями (транспортні, станцій метрополітену);
- тунелі (станції метрополітену, автодорожні, магістральні, пішохідні);
- підземні склади;
- споруди котлованного типу (автостоянки, паркінги, гаражі, підземні торговельні центри, підприємства громадського харчування, магазини);
- колишні оборонні об'єкти та бази;
- підземні гірські виробки, печери та інші підземні порожнини різного призначення;

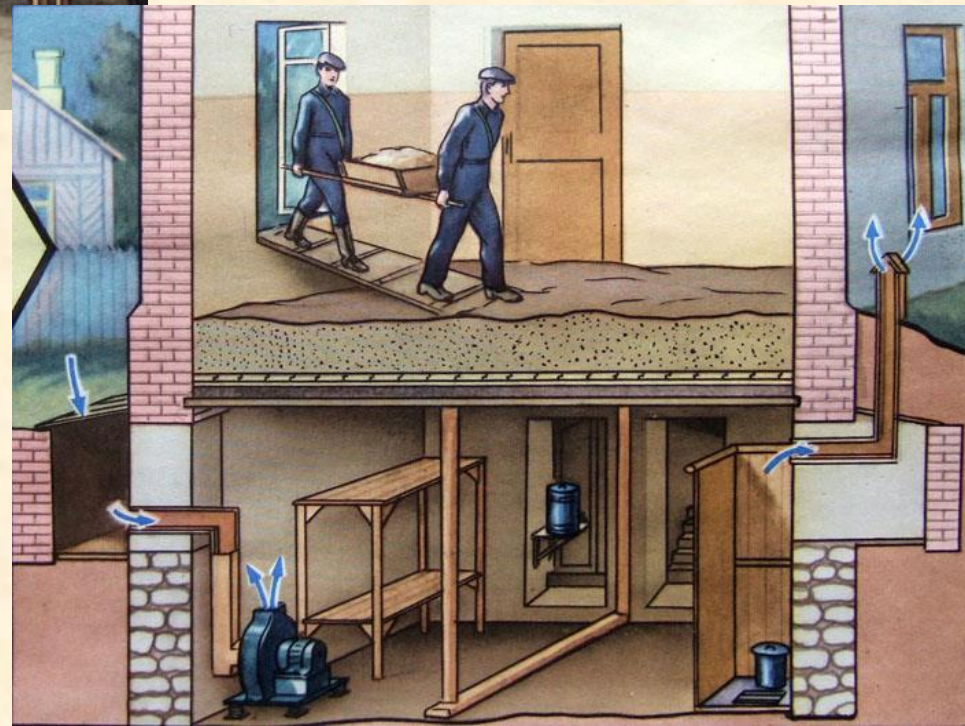
Споруди подвійного призначення

Складські приміщення підприємства

- підвальні, цокольні і перші поверхи об'єктів цивільного і промислового призначення;
- інші об'єкти, що за своїми технічними характеристиками та захисними властивостями можуть бути використані для укриття населення

Утримання та експлуатація споруд подвійного призначення та найпростіших укриттів здійснюється з урахуванням загальних вимог до утримання та експлуатації фонду ЗС

(Наказ МВС від 09.07.2018 № 579 «Вимоги з питань використання та обліку фонду ЗСЦЗ»)

Найпростіші укриття - щілини (траншеї) – будуються і обладнуються при загрозі воєнних конфліктів повсюдно для тієї частини населення, яка не забезпечена захисними спорудами.

Щілини можуть бути:

- відкритими
- перекритими.

Головне →

зменшити негативний вплив та вірогідність ураження ударною хвилею, світловим випромінюванням і проникаючою радіацією ядерного вибуху

Найпростіші укриття не захищають органи дихання від отруйних речовин і біологічних засобів!

2. Створення та облік фонду захисних споруд

Потреби в захисних спорудах визначаються:

на мирний час - у планах реагування на надзвичайні ситуації

на особливий період - у планах цивільного захисту на особливий період

Створення фонду захисних споруд здійснюється шляхом:

- реалізації положень розділів (схем) інженерно-технічних заходів цивільного захисту містобудівної та проектної документації об'єктів будівництва у частині будівництва (пристосування) захисних споруд;
- комплексного освоєння підземного простору міст та інших населених пунктів для розміщення в ньому споруд соціально-побутового, виробничого та господарського призначення, що можуть бути використані для укриття населення як споруди подвійного призначення та найпростіші укриття;
- обстеження та взяття на облік підземних і наземних будівель і споруд, гірських та інших виробків і підземних порожнин для встановлення можливості їх використання для укриття населення як споруд подвійного призначення та найпростіших укриттів;
- будівництва в особливий період швидкостроюваних захисних споруд та найпростіших укриттів.

Міністерства, інші центральні та МОБВ, ОМС відповідно до визначених повноважень можуть утворювати постійні або тимчасові комісії з обстеження будівель і споруд, що належать до сфери їх управління, для встановлення можливості їх використання для укриття населення як споруд подвійного призначення та найпростіших укриттів.

В особливий період нарощування фонду захисних споруд здійснюється шляхом будівництва швидкостроюваних захисних споруд та найпростіших укриттів відповідно до завдань цивільного захисту, передбачених у планах цивільного захисту на особливий період міністерств, інших центральних та МОБВ, ОМС.

2. Створення та облік фонду захисних споруд

Обліку підлягають усі захисні споруди, споруди подвійного призначення та найпростіші укриття на території України незалежно від форми власності.

Облік фонду ЗС здійснюють - балансоутримувачі.

Паспорт та облікова картка захисної споруди складаються балансоутримувачем після прийняття в експлуатацію завершеної будівництвом захисної споруди або за результатами її технічної інвентаризації як об'єкта нерухомого майна.

Облік фонду захисних споруд ведеться у паперовому та електронному вигляді.

Паперовий облік фонду захисних споруд здійснюється шляхом складення:

- **паспорта захисної споруди – оригінал +2 копії**
 - **облікової картки захисної споруди – 3 прим.**
 - ведення книги обліку захисних споруд і книги обліку споруд подвійного призначення та найпростіших укриттів, зразки яких визначаються МВС.
- **РДА, МВК**

Для забезпечення ведення обліку захисних споруд МВС запроваджує систему їх нумерації (присвоєння облікових номерів) (Наказ МВС від 09.07.2018 № 579)

Спорудам подвійного призначення та найпростішим укриттям облікові номери не присвоюються.

РДА (МВК), ОДА - паперовий облік (по 1 прим. паспорт, картка залишається у них)

ДСНС (ГУ ДСНС) - веде загальнодержавний електронний облік захисних споруд.

Територіальні органи ДСН здійснюють щороку до 1 листопада звірку з документальним обліком захисних споруд, що ведунь ОДА.

Міністерства, інші ЦОВВ,ОДА подають щороку до 1 грудня ДСНС узагальнену інформацію про наявний фонд захисних споруд у паперовому та електронному вигляді.

(ПКМУ від 10.03.2017 № 138 „Деякі питання використання захисних споруд цивільного захисту.)

2. Створення та облік фонду захисних споруд

Зняття захисних споруд з обліку фонду захисних споруд здійснюється міністерствами, іншими ЦОВВ, обласними, районними держадміністраціями, ОМС після їх виключення за погодженням з ДСНС з фонду захисних споруд.

За неможливості подальшого утримання та експлуатації захисної споруди рішення щодо виключення може бути прийнято в разі:

- набуття захисними спорудами, будівлями і спорудами, до складу яких входять захисні споруди (для вбудованих захисних споруд), аварійного стану внаслідок фізичного зношення або внаслідок пожежі, стихійного лиха, аварії та технічної неможливості або економічної недоцільності їх відновлення;
- технічної неможливості або економічної недоцільності збереження захисних споруд під час будівництва (нового будівництва, капітального ремонту, реконструкції, реставрації);
- постійного затоплення (підтоплення) захисних споруд ґрунтовими чи паводковими водами і технічної неможливості або економічної недоцільності проведення заходів із водозниження (водовідведення) та/або відновлення гідроізоляції захисних споруд;
- фізичної ліквідації гірничих або шахтних виробок, у яких розміщено захисні споруди;
- передання в установленому порядку територій, на яких розміщено захисні споруди, для видобутку корисних копалин загальнодержавного значення відкритим (кар'єрним) способом і відсутності потреби в таких захисних спорудах;
- в інших передбачених законодавством випадках.

Критерієм технічної неможливості або економічної недоцільності збереження (відновлення) захисної споруди є умова, що вартість робіт з її капітального ремонту, реконструкції, реставрації перевищує вартість нового будівництва захисної споруди з відповідними технічними характеристиками або вартість робіт, необхідних для пристосування (реконструкції) під захисну споруду того самого класу (групи) існуючих об'єктів будівництва.

Вимоги щодо визначення критеріїв неможливості подальшого утримання та експлуатації захисних споруд цивільного захисту, оформлення документів, що підтверджують таку неможливість визначені наказом МВС від 09.07.2018 № 579

Зняття захисних споруд з електронного обліку ЗС здійснюється ДСНС та її територіальними органами, що ведуть електронний облік на відповідних територіях, після зняття захисних споруд з паперового обліку фонду ЗС.

У разі встановлення обласними, районними держадміністраціями, ОМС потреби у захисних спорудах, виключення захисних споруд з фонду таких споруд здійснюється з одночасним поповненням фонду захисних споруд.

(ПКМУ від 10.03.2017 № 138 „Деякі питання використання захисних споруд цивільного захисту.)

2. Створення та облік фонду захисних споруд

Проведення технічної інвентаризації захисних споруд - організують міністерства, інші ЦОВВ, обласні, районні держадміністрації, ОМС.

Основна мета - здійснення контролю за наявністю та фактичним технічним станом захисних споруд, їх належним утриманням та експлуатацією, встановлення рівня їх готовності до використання за призначенням, уточнення державного обліку захисних споруд, а також недопущення їх хаотичної реконструкції та переобладнання.

Проводиться - бюро технічної інвентаризації за зверненням замовника

Завданнями технічної інвентаризації захисних споруд є:

уточнення їх наявності та оцінка фактичного технічного стану; проведення технічної інвентаризації ЗС як об'єктів нерухомого майна; перевірка стану утримання, експлуатації та використання ЗС; визначення рівня їх готовності до використання за призначенням; перевірка правомірності переобладнання (реконструкції) ЗС; уточнення (оновлення) облікових документів встановленого зразка на ЗС; збір та надання звітності щодо ЗС для ведення (коригування) їх державного обліку; виявлення потреби у спеціальному та інженерно-технічному обладнанні для укомплектування ЗС; вирішення інших державних і суспільних задач.

Для організації і проведення технічної інвентаризації захисних споруд створюються відповідні відомчі, територіальні, місцеві та об'єктові інвентаризаційні комісії. *(рішеннями відповідних керівників)*

У разі, якщо на підприємстві знаходиться тільки одна захисна споруда, відповідна об'єктова інвентаризаційна комісія може не створюватись, але у цьому випадку призначається уповноважена особа для організації заходів, пов'язаних із проведенням технічної інвентаризації захисної споруди.

Технічна інвентаризація захисних споруд проводиться:

первинна - після прийняття в експлуатацію завершеної будівництвом ЗС;

планова - під час проведення періодичної інвентаризації фонду ЗС (як правило, один раз на 5 років);

поточна - у разі змін у технічному стані захисних споруд внаслідок проведення капітальних і відновлювальних ремонтів, реконструкції за зверненням її власника (уповноваженої особи).

За результатами ТІ на підприємстві на кожну ЗС повинні бути оформлені (оновлені):

Акт технічної інвентаризації ЗС;

Облікові картки на ЗС;

Паспорт на захисну споруду;

Інвентаризаційна справа

Технічний паспорт

Відповідні документи бухгалтерського обліку

(Наказ МНС України від 10.06.2009 № 390 „Про затвердження Методичних рекомендацій щодо проведення технічної інвентаризації захисних споруд цивільної оборони (цивільного захисту)“)

2. Створення та облік фонду захисних споруд

На території Рівненської області перебувають на обліку та підлягають технічній інвентаризації - **1674 захисні споруди ЦЗ**

(128 сховищ та 1546 ПРУ)

з яких:

295 державні	991 комунальні	388 приватної форми власності
------------------------	--------------------------	---

Частка проінвентаризованих захисних споруд усіх форм власності в області становить - **85% (1419 захисних споруд),**

з яких:

263 державні	868 комунальні	288 приватної форми власності
------------------------	--------------------------	---

Протягом I кварталу 2020 року в області здійснено **265 комплексних перевірок** захисних споруд ЦЗ (за аналогічний період 2019 року - 233), за результатами яких визначено їх стан готовності до використання за призначенням, а саме:

готових – 12 (0,7%) (у 2019 році – 21 (1,3%));

обмежено готових – 215 (12,8%) (у 2019 році – 151 (9%));

не готових – 38 (2,3%) (у 2019 році – 61 (3,6%)).

Упродовж I кварталу 2020 року інвентаризація захисних споруд не проводилася.

3. Загальні вимоги до утримання та експлуатації фонду ЗС

Утримання фонду захисних споруд у готовності до використання за призначенням здійснюється їх балансоутримувачами.

Приведення у готовність до використання за призначенням - у строк, визначений паспортом захисної споруди, **але не більше 12 годин.**

Здійснення контролю за готовністю ЗС ЦЗ до використання за призначенням забезпечує ДСНС разом з відповідними органами та підрозділами ЦЗ, місцевими держадміністраціями.

Для забезпечення утримання захисних споруд на суб'єктах господарювання призначаються посадові особи, обов'язком яких є облік, організація утримання та забезпечення готовності цих ЗС до укриття людей при виникненні надзвичайних ситуацій.

Для обслуговування захисних споруд у мирний час створюються формування з обслуговування захисних споруд.

У разі приватизації (корпоратизації) державного (комунального) підприємства, на балансі якого перебувають ЗС, уповноважений орган управління ЗС проводить заходи, спрямовані на визначення їх балансоутримувачів та укладення з ними договорів про утримання (зберігання) ЗС.

У разі банкрутства (ліквідації) балансоутримувача ЗС державної та комунальної форми власності, а також виявлення безхазяйних ЗС ОМС за погодженням з місцевими держадміністраціями, а також ЦОВВ, у сфері управління яких перебувають захисні споруди державної форми власності, приймають рішення про їх подальше використання.

Під час експлуатації захисних споруд не допускається виконання заходів, що знижують їх захисні властивості, надійність та безпеку.

(Наказ МВС від 09.07.2018 № 579 «Про затвердження вимог з питань використання та обліку фонду ЗСЦЗ»)

3. Загальні вимоги до утримання та експлуатації фонду ЗС

Місця розташування споруд фонду ЗС позначаються за допомогою табличок (написів) та покажчиків руху до них.

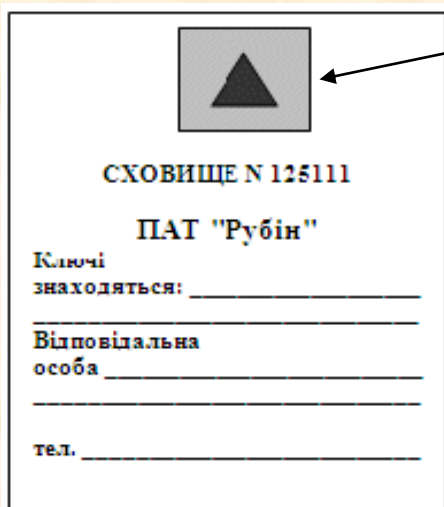
Табличка розміром 60 x 50 см - біля вхідних дверей до ЗС (номер споруди, балансоутримувач, місця зберігання ключів, відповідальна особа за утримання).

Табличка розміром 50 x 60 см із написом «Місце для УКРИТТЯ» - біля вхідних дверей до споруди подвійного призначення (найпростішого укриття).

У нічний час таблички позначення ЗС і входи мають бути освітлені або дубльовані світловими покажчиками.

Таблички та покажчики виконуються на білому фоні чорним кольором

Міжнародний розпізнавальний знак ЦО (блакитний рівносторонній трикутник на оранжевому фоні)

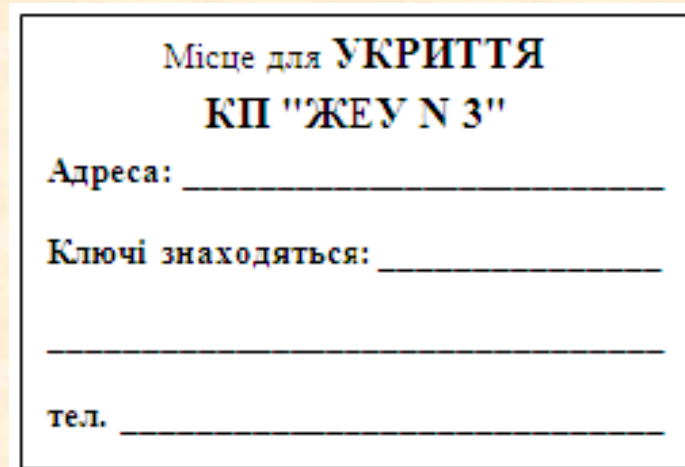
СХОВИЩЕ N 125111

ПАТ "Рубін"

Ключі знаходяться: _____

Відповідальна особа _____

тел. _____

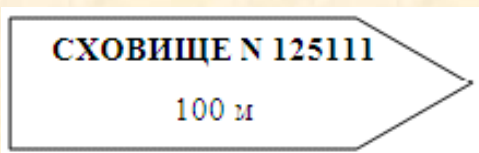
Місце для УКРИТТЯ

КП "ЖЕУ N 3"

Адреса: _____

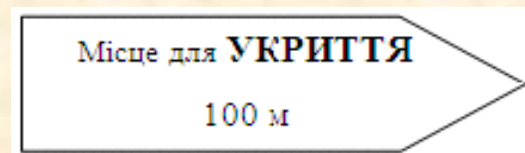
Ключі знаходяться: _____

тел. _____

СХОВИЩЕ N 125111

100 м

Місце для УКРИТТЯ

100 м

3. Загальні вимоги до утримання та експлуатації фонду ЗС

- **Забезпечення фонду захисних споруд первинними засобами пожежогасіння**, обладнання їх системами внутрішнього протипожежного водопостачання, пожежної автоматики і сигналізації здійснюється відповідно до вимог **Правил пожежної безпеки в Україні**, затверджених наказом МВС України від 30 грудня 2014 року № 1417.
- **Входи до фонду ЗС мають забезпечувати** вільний доступ усередину їх приміщень, можливість користування ними особами з інвалідністю та іншими маломобільними групами населення і мати достатню (нормативну) пропускну спроможність.
- **Споруди фонду ЗС, їх комунікації, інженерні мережі**, інженерне та спеціальне обладнання, системи життєзабезпечення мають утримуватися в належному технічному стані.
- **Споруди фонду захисних споруд мають захищатися** від підтоплення і затоплення ґрунтовими, поверхневими, технологічними та стічними водами.
- **Експлуатація та утримання електрообладнання** споруд фонду ЗС здійснюються відповідно до вимог чинного законодавства у сфері улаштування електроустановок.

Усі розетки, установлені в спорудах фонду захисних споруд, мають обладнуватися трафаретними позначеннями: «**Радіо**», «**Телефон**», «**220 В**» (на стіні або у вигляді табличок).

Забороняється у приміщеннях споруд фонду ЗС зберігати або використовувати легкозаймисті, **НХР та РР**.

3. Загальні вимоги до утримання та експлуатації фонду ЗС

Не допускається, для оздоблення внутрішніх приміщень споруд фонду ЗС, використання синтетичних матеріалів, а також інших матеріалів, що під час нагрівання або експлуатації виділяють НХР.

Дозволяється зберігати у сховищах розрахункові запаси ПММ для ДЕС.

Інженерні комунікації ЗС та споруд подвійного призначення із захисними властивостями відповідних ЗС фарбуються залежно від їх призначення, а саме:

повітроводи чистої вентиляції - у білий колір;

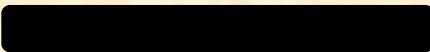
повітроводи режиму фільтровентиляції - у жовтий колір;

повітроводи режиму ізоляції з регенерацією повітря - у рожевий колір;

трубопроводи систем водопостачання (крім систем внутрішнього протипожежного водопостачання) - у зелений колір;

трубопроводи систем внутрішнього протипожежного водопостачання та інших систем пожежогасіння - у червоний колір;

труби систем опалення та мастилопроводи ДЕС - у коричневий колір;

труби електропроводки та трубопроводи каналізації - у чорний колір.

Повітророзвідні труби з оцинкованої сталі не фарбують, але на них наносять відмітні риси (стрілки) відповідного кольору.

Вимоги щодо кольорів, у які фарбуються інженерні комунікації **найпростіших укриттів та споруд подвійного призначення**, що не мають захисних властивостей відповідних ЗС, **не встановлюються.**

4. Порядок використання у мирний час ЗС ЦЗ для господарських, культурних і побутових потреб

Захисні споруди можуть використовуватися у мирний час для потреб СГ за умови приведення їх у готовність до використання за призначенням у строк, визначений паспортом захисної споруди, **але не більше 12 годин.**

Захисні споруди можуть передаватися у мирний час в оренду для задоволення потреб СГ із збереженням цільового призначення таких споруд. *(Типовий договір ПКМУ № 138)*

Дія Порядку, щодо використання у мирний час ЗС ЦЗ не поширюється на ЗС, що перебувають у постійній готовності до використання за призначенням, а саме:

- у яких розташовано пункти управління;
- призначені для укриття працівників СГ, що мають ОПН;
- розташовані в зонах спостереження АЕС та призначені для укриття на-ня під час РА.

Захисні споруди можуть використовуватися для потреб СГ як:

виробничі приміщення (при умові пожебезпеки, шкідливі речовини (крім ЗС, розміщених у житлових будинках та у будинках і спорудах громадського призначення);

складські приміщення (пожебезпека, у вбудованих ЗС виключно за наявності окремого входу);

приміщення для розміщення аварійних (ремонтних) та чергових служб;

допоміжні (підсобні) приміщення закладів охорони здоров'я;

гаражі або стоянки автомобілів та автокарів (якщо не потребує перепланування);

приміщення для проведення навчальних занять; заклади культури; виставкові зали;

приміщення для торгівлі і громадського харчування (магазини, зали їдалень, буфети, кафе);

спортивні приміщення (тири, зали для проведення спортивних занять);

приміщення для побутового обслуговування населення (ательє, приймальні пункти, прокату).

(ПКМУ від 10.03.2017 № 138 „Деякі питання використання захисних споруд цивільного захисту.)

4. Порядок використання у мирний час ЗС ЦЗ для господарських, культурних і побутових потреб

СГ під час використання ЗС для власних потреб забезпечує:

збереження захисних властивостей споруди як в цілому, так і окремих її елементів;
герметизацію та гідроізоляцію всієї захисної споруди;
збереження робочого стану інженерно-технічного та спец. обладнання, засобів зв'язку та оповіщення;
належне утримання та експлуатацію ЗС відповідно до вимог, встановлених законодавством;
доступність захисної споруди для інвалідів та інших маломобільних груп населення.

Складські приміщення, гаражі, стоянки при умові - 50 відсотків розрахункової місткості без звільнення від техніки та майна, що у них перебуває.

Приміщення звільняється від техніки та майна протягом не більш як 8 годин у разі приведення ЗС у готовність до використання за призначенням.

Під час використання ЗС для потреб СГ забороняється:

реконструкція, у тому числі перепланування, без розроблення проектної документації;
улаштування додаткових отворів (прорізів) у несучих та огорожувальних конструкціях;
демонтаж та використання існуючого інженерно-технічного та спеціального обладнання;
порушення герметизації та гідроізоляції споруди;
застосування горючих синтетичних матеріалів під час оздоблення приміщень;
встановлення та експлуатація приладів і обладнання, не передбачених проектною д-цією;
перекриття фарбуванням написів на інженерно-технічному та спеціальному обладнанні про найменування заводу-виробника, технічні характеристики та його призначення.

Використання систем постачання повітря захисних споруд для потреб суб'єкта господарювання можливе тільки у режимі чистої вентиляції.

Дякую за увагу.

**Документи
щодо створення фонду
захисних споруд
цивільного захисту**

1. Наказ керівника СГ про створення фонду захисних споруд ЦЗ, споруд подвійного призначення та найпростіших укриттів.

Пункти 2, 4 статті 32 Кодексу ЦЗ України

2. Книги обліку захисних споруд ЦЗ (сховищ, протирадіаційних укриттів).

Підпункт 16 пункту 1 ст. 20 Кодексу ЦЗ України

3. Паспорти захисних споруд ЦЗ (сховищ, протирадіаційних укриттів).

Додаток 1 до Інструкції щодо утримання захисних споруд цивільної оборони у мирний час (наказ МНС від 09.10.2006 № 653)

4. Акт технічної інвентаризації захисної споруди ЦЗ.

Пункт 22 наказу МНС від 10.06.2009 р. № 390

5. План приведення захисної споруди у готовність.

Абзац 27 пункту 3.1 Інструкції щодо утримання захисних споруд цивільної оборони у мирний час (наказ МНС від 09.10.2006 № 653)

6. Облікові картки захисних споруд ЦЗ (сховищ, протирадіаційних укриттів).

Пункт 23 Методичних рекомендацій щодо проведення технічної інвентаризації [...] (наказ МНС від 10.06.2009 № 390)

7. Матеріали про списання захисних споруд ЦЗ (акти про стан захисної споруди ЦЗ, що до нього додаються).

Пункт 11 Інструкції про порядок списання непридатних захисних споруд ЦЗ, затвердженої постановою КМУ від 8.04.1999 р. № 567

Повноваження органів державної влади, адміністрацій підприємств щодо створення та використання ФЗС

КМУ – визначає державну політику щодо створення та використання ФЗС, щорічно затверджує перелік ЗС, які необхідно будувати за державні кошти, категорії населення які підлягають укриттю у ЗС.

ДСНС – реалізує державну політику щодо ФЗС, здійснює державну експертизу проектів будівництва, реконструкції та переобладнання ЗС, державний нагляд і контроль щодо ФЗС, веде облік та реєстр ФЗС.

ЦОВВ – визначають потребу у ЗС, ведуть облік та організовують проведення інвентаризації ФЗС та списання непридатних ЗС.

??ФДМУ – веде облік ЗС та їх обладнання, як державного майна, яке не увійшло до статутних фондів господарських товариств.

Регіональні та місцеві ОВВ – забезпечують реалізацію державної політики щодо ФЗС, визначають потребу у ЗС, ведуть облік ЗС, організовують заходи щодо інвентаризації та списання непридатних ЗС.

**Підприємства: – створюють ЗС (найбільша працююча зміна);
– забезпечують зберігання та готовність ЗС до використання;
– здійснюють облік ЗС.**